

Załącznik do uchwały Nr XLI/49/2022
Rady Powiatu Grudziądzkiego
z dnia 19 października 2022 r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
na lata 2022 - 2030**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	2
1.1. Definicja niepełnosprawności	3
2. Analiza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim.....	4
2.1. Dane dotyczące liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Powiatu Grudziądzkiego.....	4
2.2. Sytuacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Powiatu Grudziądzkiego.....	8
2.3. Korzystanie przez osoby z niepełnosprawnościami zamieszkujące na terenie Powiatu Grudziądzkiego z pomocy społecznej.....	12
3. Działania realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	14
3.1. Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami.....	15
3.2. Rehabilitacja zawodowa oraz zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami.....	17
3.3. Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	19
4. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim.....	22
4.1. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	22
4.2. Instytucje, organizacje pozarządowe i inne jednostki działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim.....	24
5. Analiza SWOT.....	25
6. Cel główny, cele szczegółowe Programu.....	26
7. Źródła finansowania Programu.....	32
8. Monitoring i ewaluacja Programu.....	32
9. Podsumowanie.....	33

1. Wprowadzenie

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami są zadaniem ogólnospołecznym oraz ważnym elementem polityki i pomocy społecznej, skierowanym na minimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz zaspokajanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich obszarach życia. Postrzeganie społeczne osób z niepełnosprawnościami ma różnorodny charakter. Postawy wobec osób z niepełnosprawnościami nie są stałe i ulegają zmianom, a czynnikami determinującymi te zmiany dawniej i obecnie to w szczególności obowiązujące normy społeczne, przekonania, poziom kultury i warunki ekonomiczne wyznaczające poziom życia ludzi, czy polityka socjalna. Sposób widzenia przez społeczeństwo osób z niepełnosprawnościami wynika często ze stereotypów, zwyczajów, wierzeń, ideologii i polityki.

W świetle rozwoju polityki społecznej nastąpiła dostrzegalna zmiana w sposobie postrzegania osób z niepełnosprawnościami w otoczeniu. Zaangażowanie różnych instytucji i organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami zaowocowało pogłębieniem świadomości społecznej oraz wzrostem wiedzy o prawach i potrzebach osób z niepełnosprawnościami. Podejmowane w wielu krajach działania przyczyniły się do zmiany wizerunku osób z niepełnosprawnościami, co więcej miały na celu szerzenie i propagowanie idei równości.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022 - 2030 zwany dalej Programem, jest kontynuacją przyjętego w 2017 r. Uchwałą Nr XVIII/3/2017 Rady Powiatu Grudziądzkiego z dnia 15 marca 2017 r. Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017 - 2021 i stanowi jego aktualizację w oparciu o najnowsze dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych w Powiecie Grudziądzkim.

Program jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej powiatu grudziądzkiego, ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Podstawą prawną uchwalenia i realizacji programu jest art. 35 a ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zgodnie, z którym do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz w zakresie przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Realizacja poszczególnych celów będzie się odbywać we współpracy z instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi. Program jest zgodny z przyjętą Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grudziądzkim na lata 2021 – 2030.

Podejmowane działania na terenie Powiatu Grudziądzkiego powinny zmierzać do stwarzania osobom niepełnosprawnym korzystnych warunków prowadzących do zwiększenia integracji tych osób ze środowiskiem lokalnym, poszerzenia ich przestrzeni życiowej, zwiększenia samodzielności oraz umożliwienie im pełnego rozwoju na płaszczyźnie społecznej i zawodowej.

1.1 Definicja niepełnosprawności

Światowa Organizacja Zdrowia w 1980 r. opracowała i ujednoliciła definicję niepełnosprawności jako ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za typowy dla człowieka wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu.

W inny sposób określa niepełnosprawność Międzynarodowa Organizacja Pracy. Przyjęta w 1983 r. konwencja nr 159, dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, definiuje osobę z niepełnosprawnością jako tę, której możliwości uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego są znacznie ograniczone w wyniku ubytku zdolności fizycznych lub umysłowych. Posiadanie statusu osoby z niepełnosprawnością jest więc uwarunkowane następującymi cechami: ubytkiem zdolności fizycznych lub umysłowych, ubytek ten musi zmniejszać możliwości uzyskania i jednocześnie utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu oraz musi być właściwie orzeczone.

Kolejny akt normatywny zawierający pojęcie niepełnosprawności został przyjęty Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. Nr 50, poz. 475). Karta w znacznie szerszym zakresie definiuje pojęcie niepełnosprawności. Zgodnie z art. 1 za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi. Wynika zatem, że osobę z niepełnosprawnością postrzega się już nie tylko jako tę, która nie jest zdolna do pracy zawodowej, ale też nie jest zdolna do samodzielnego życia codziennego i nauki albo może funkcjonować w życiu codziennym i zawodowym, lecz posiadana niepełnosprawność jej to utrudnia.

Problematyką niepełnosprawności zajmowało się także w 1994 r. Europejskie Forum Niepełnosprawności Parlamentu Europejskiego, które zdefiniowało osobę z niepełnosprawnością jako „jednostkę w pełni swych praw, znajdującą się w sytuacji upośledzającej ją na skutek barier środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, których z powodu występujących u niej uszkodzeń, nie może przezwyciężać w taki sposób, jak inni ludzie”.

Art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. stanowi o równości wszystkich wobec prawa. Uwzględnia rangę równego traktowania przez władze publiczne poprzez brak dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym.

Według definicji stosowanej przez Główny Urząd Statystyczny osobą z niepełnosprawnością jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa nauka, praca, samoobsługa).

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573 z późn.zm.) osobami

niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem niejednorodnym, nie podlegającym łatwemu zdefiniowaniu, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych o charakterze fizycznym lub intelektualnym. Może mieć charakter stały lub tymczasowy, występuje we wszystkich grupach wiekowych.

2. Analiza sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim.

2.1. Dane dotyczące liczby osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Powiatu Grudziądzkiego.

Ustalenie dokładnej liczby osób niepełnosprawnych zarówno w skali kraju, jak i regionu w obecnej sytuacji prawnej nie jest w pełni możliwe. Wynika to z faktu, iż nie prowadzi się centralnego rejestru osób niepełnosprawnych, w którym byłby odnotowywany fakt przyznania orzeczenia o niepełnosprawności jak i fakt wygaśnięcia ważnego orzeczenia o niepełnosprawności z powodu np. upływu terminu na który zostało wydane lub śmierci osoby z orzeczoną niepełnosprawnością. Raportowane są jedynie dane na temat ilości i rodzaju wydawanych przez komisje orzekające orzeczeń.

Podstawowym źródłem informacji o osobach niepełnosprawnych jest Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Zgodnie z metodologią stosowaną przez GUS osoby z niepełnosprawnością dzielą się na dwie główne grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie tzn. takie, których niepełnosprawność potwierdzona jest orzeczeniem wydanym przez właściwy organ orzekający;
- osoby niepełnosprawne biologicznie tzn. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych, zawodowych i pełnienia ról społecznych.

Ostatnie pełne opublikowane dane o rozmiarach niepełnosprawności pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego, który został przeprowadzony w 2011 roku. Zgodnie z tymi danymi na terenie Powiatu Grudziądzkiego zamieszkuje 4 267 osób niepełnosprawnych, co stanowi ok. 12 % ogółu mieszkańców, w tym:

- osoby niepełnosprawne prawnie: 2 704;
- osoby niepełnosprawne biologicznie: 1 563.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu obszarem swojego działania obejmuje również powiat grudziądzki.

Do zadań Zespołu należy w szczególności prowadzenie spraw w zakresie orzekania o niepełnosprawności osób do 16 roku życia oraz orzekanie o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia.

Dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia Zespół określa trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną

do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;

- umiarkowany, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- lekki, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

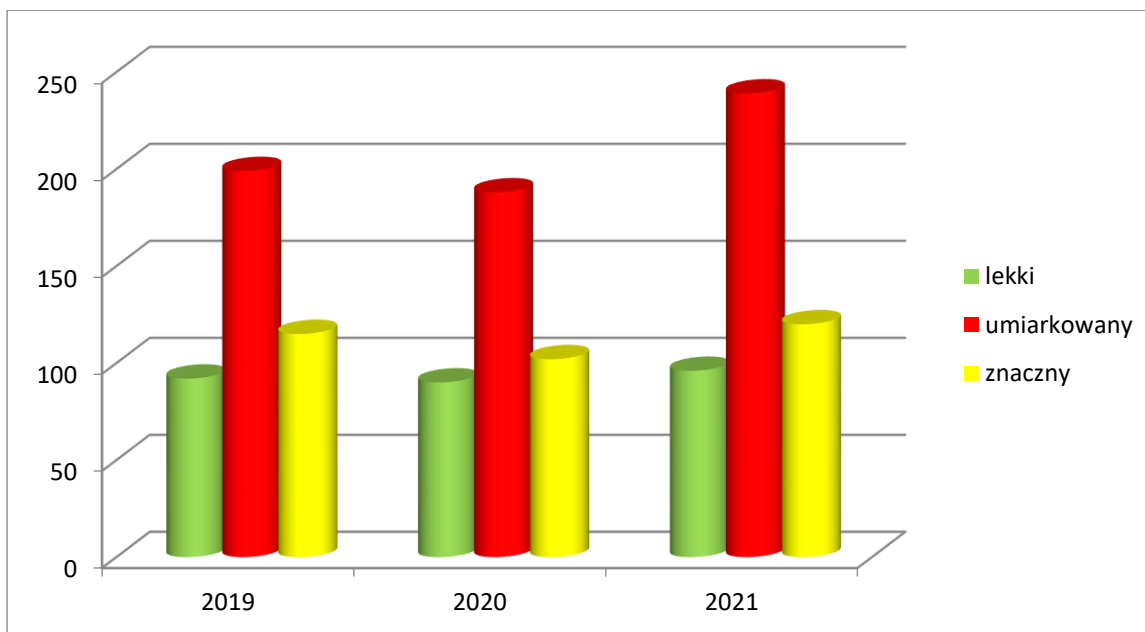
W stosunku do dzieci i młodzieży do 16 roku życia Zespół orzeka jedynie o niepełnosprawności tej osoby, bez określenia stopnia niepełnosprawności. W tym przypadku za niepełnosprawne uważa się osoby, które mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, trwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Tabela nr 1. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 – 2021 z podziałem na stopnie niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
lekki	92	90	96
umiarkowany	199	188	239
znaczny	115	102	120
Razem:	406	380	455

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu

Wykres nr 1. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 – 2021

Tabela nr 2. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2019 – 2021

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności według przyczyn niepełnosprawności

Lp.	Symbole – przyczyna niepełnosprawności	2019	2020	2021
1.	01-U upośledzenie umysłowe	21	10	24
2.	02-P choroby psychiczne	53	49	66
3.	03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	24	24	27
4.	04-O choroby narządu wzroku	8	17	10
5.	05-R upośledzenia narządu ruchu	73	81	98
6.	06-E epilepsja	8	3	10
7.	07-S choroby układu oddechowego i krążenia	70	78	71
8.	08-T choroby układu pokarmowego	23	11	20
9.	09-M choroby układu moczowo-płciowego	23	21	25
10.	10-N choroby neurologiczne	72	64	72
11.	11-I inne, w tym: schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne, choroby układu krwiotwórczego	25	20	27
12.	12-C całościowe zaburzenia rozwojowe	6	2	5
razem		406	380	455

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu

Jak wykazały dane w tabeli nr 2 dominującym powodem otrzymywania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przez mieszkańców powiatu są upośledzenia narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia oraz choroby neurologiczne. Liczba wydawanych orzeczeń

o stopniu niepełnosprawności z powodu upośledzenia narządu ruchu systematycznie wzrastała w ostatnich trzech latach.

Tabela nr 3. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 – 2021

Rodzaj orzeczenia	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
orzeczenie o niepełnosprawności	137	119	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu

Wykres nr 2. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 – 2021

Tabela nr 4. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego wg przyczyn niepełnosprawności w latach 2019 – 2021

Lp.	Symbole – przyczyna niepełnosprawności	2019	2020	2021
1.	01-U upośledzenie umysłowe	5	4	1
2.	02-P choroby psychiczne	12	15	11
3.	03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	11	11	8
4.	04-O choroby narządu wzroku	10	5	9
5.	05-R upośledzenia narządu ruchu	11	12	11

6.	06-E	epilepsja	5	1	3
7.	07-S	choroby układu oddechowego i krążenia	34	28	36
8.	08-T	choroby układu pokarmowego	3	0	0
9.	09-M	choroby układu moczowo-płciowego	4	3	2
10.	10-N	choroby neurologiczne	10	11	19
11.	11-I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne, choroby układu krwiotwórczego	11	18	17
12.	12-C	całościowe zaburzenia rozwojowe	21	11	33
Razem			137	119	150

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu

Dane liczbowe z ostatnich trzech lat wskazują, że największa liczba wydanych orzeczeń u osób poniżej 16 roku związana jest z istnieniem chorób układu oddechowego i krążenia oraz całościowego zaburzenia rozwoju.

2.2 Sytuacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Powiatu Grudziądzkiego

Sytuacja na rynku pracy osób niepełnosprawnych jest uwarunkowana wieloma czynnikami zarówno makro jak i mikroekonomicznymi. Wpływ na nią mają podobnie jak w przypadku pozostałych mieszkańców czynniki takie jak m.in. poziom bezrobocia w kraju i regionie, poziom wykształcenia i posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz dodatkowo w przypadku osób niepełnosprawnych stopień posiadanego orzeczenia i rodzaj niepełnosprawności. W wielu przypadkach zdobyte wykształcenie oraz posiadane przez osoby niepełnosprawne kwalifikacje są nieadekwatne do ich stanu zdrowia oraz do charakteru i możliwości lokalnego rynku pracy.

Zadania na rzecz osób z niepełnosprawnością będących mieszkańcami Powiatu Grudziądzkiego w zakresie szeroko rozumianego rynku pracy i zatrudnienia wykonuje Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu z siedzibą przy ul. Parkowej 22.

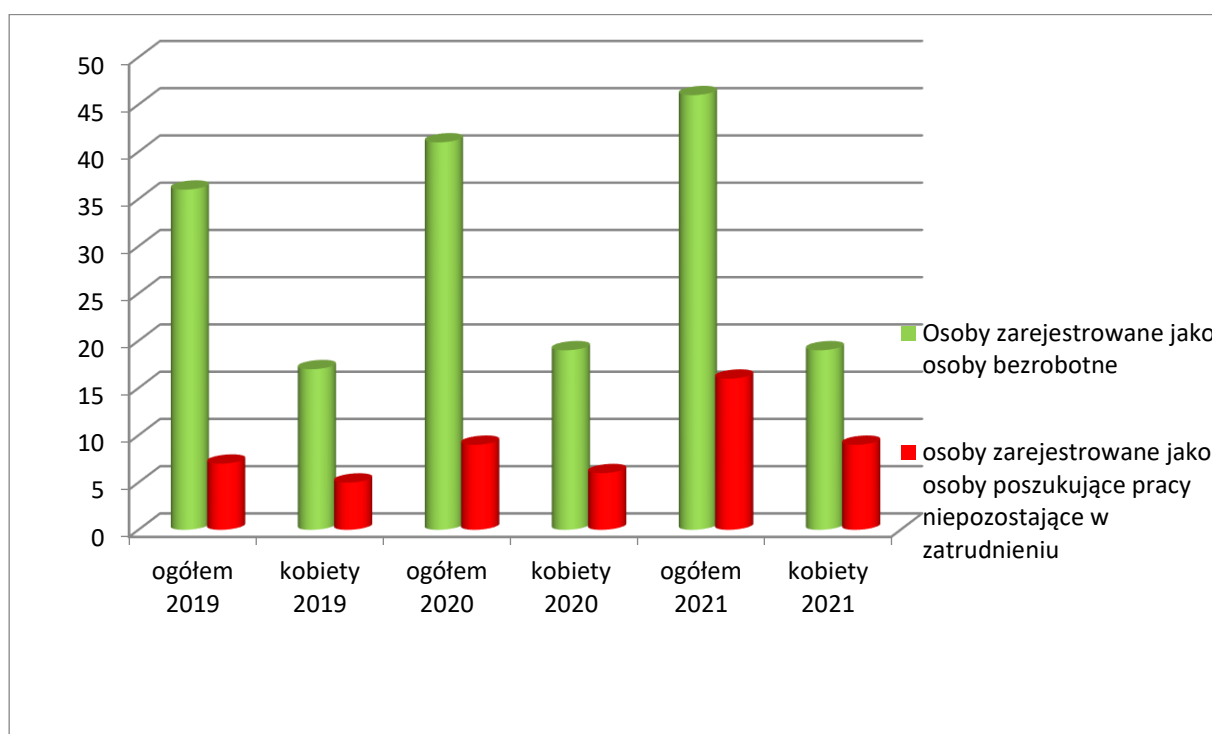
Według danych PUP w Grudziądzu liczba osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych jako osoby bezrobotne oraz osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoby poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu w latach 2019 - 2021 kształtowała się następująco.

Tabela nr 5. Liczba osób z niepełnosprawnością (mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu w latach 2019 – 2021

Rok	2019		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
Osoby z niepełnosprawnością zarejestrowane jako osoby bezrobotne	35	16	40	18	45	18
Osoby z niepełnosprawnością zarejestrowane jako osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu	6	4	8	5	15	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu (www.pup.grudziadz.com)

Wykres nr 3. Liczba osób z niepełnosprawnością (mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu w latach 2019 - 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu (www.pup.grudziadz.com)

Na podstawie powyższych danych zauważyć można, że liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako osoby bezrobotne wykazuje dynamikę zmian wielkości w górę w odniesieniu rok do roku w badanym okresie, tak samo jak liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako poszukujące pracy, niepozostające w zatrudnieniu.

Tabela nr 6. Liczba osób z niepełnosprawnością (mieszkańców Powiatu

Grudziądzkiego) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu w latach 2019 – 2021 z podziałem na stopnie niepełnosprawności

Stopień	Rok 2019		
	lekki	umiarkowany	znaczny
Osoby zarejestrowane jako osoby bezrobotne	26	7	2
Osoby zarejestrowane jako osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu	1	4	1

Stopień	Rok 2020		
	lekki	umiarkowany	znaczny
Osoby zarejestrowane jako osoby bezrobotne	33	6	1
Osoby zarejestrowane jako osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu	1	6	1

Rok	2021		
	lekki	umiarkowany	znaczny
Osoby zarejestrowane jako osoby bezrobotne	30	14	1
Osoby zarejestrowane jako osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu	2	11	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu (www.pup.grudziadz.com)

Wśród osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych jako osoby bezrobotne dominują osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, najmniej liczną grupą są osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Natomiast wśród osób zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu przeważają osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela nr 7. Liczba osób z niepełno sprawnościami (mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu, jako osoby bezrobotne - według wieku i płci w latach 2019 – 2021

	2019	2020	2021
--	------	------	------

Wiek	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
18 - 24	3	2	3	2	2	2
25 - 29	2	2	1	0	1	0
30 - 39	3	1	4	3	7	3
40 - 44	4	0	5	1	2	0
45 - 49	4	2	3	2	5	0
50 - 54	7	4	11	5	12	6
55 - 59	9	5	7	5	10	7
60 i więcej	3	0	6	0	6	0
Razem	35	16	40	18	45	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu (www.pup.grudziadz.com)

Wśród osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dominują osoby w przedziale wieku 40 – 59 lat. Najmniej liczną grupą osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w PUP stanowią osoby w wieku 18 - 29 oraz 60 i więcej lat.

Tabela nr 8. Liczba osób z niepełnosprawnościami (mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grudziądzu jako osoby bezrobotne - według wykształcenia w latach 2019 – 2021

Wykształcenie	2019	2020	2021
	Ogółem	Ogółem	Ogółem
Wyższe	1	2	2
Policealne i średnie zawodowe	3	2	3
Średnie ogólnokształcące	2	2	3
Zasadnicze zawodowe	12	15	17
Gimnazjalne /podstawowe i podstawowe nieukończone	17	19	20
Razem	35	40	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu (www.pup.grudziadz.com)

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, iż w większości osoby niepełnosprawne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn posiadają wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Najmniejszą grupę osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy stanowią osoby z wykształceniem wyższym. Wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych w Powiecie Grudziądzkim osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 2,26 % (35 osób) na koniec 2019 r. Na dzień 31 grudnia 2020 r. udział osób z niepełnosprawnościami w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych stanowił 2,11 % (40 osób), natomiast na koniec grudnia 2021 r. – 2,48 % (45 osób).

Analiza danych statystycznych wskazuje na stosunkowo niski odsetek osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie osób bezrobotnych, utrzymujący się w ostatnich trzech latach na poziomie nie przekraczającym 2,50%. Dane statystyczne z pewnością nie dają pełnego obrazu problemu pozostawiania bez pracy osób z niepełnosprawnościami.

Nie znamy liczby osób, które potrzebują zatrudnienia, ale z różnych względów nie rejestrują się w PUP.

Szczególnie trudna na rynku pracy jest sytuacja osób z niepełnosprawnością intelektualną lub schorzeniem psychicznym. Na występowanie trudności w podejmowaniu zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami może wskazywać liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej działających na terenie powiatu grudziądzkiego, którzy opuścili warsztaty w związku z podjęciem zatrudnienia w okresie ostatnich trzech lat. W latach 2019 - 2021 była to tylko 1 osoba (źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności WTZ w powiecie, sporządzonych przez jednostki prowadzące).

Ustawodawca przewidział dodatkowe rozwiązania prawne mające na celu ułatwienie przygotowania tych osób do podjęcia zatrudnienia poprzez rehabilitację społeczną i zawodową organizowaną w warsztatach terapii zajęciowej, zatrudnienie w zakładach aktywności zawodowej, jak również dodatkowe zachęty dla pracodawców zamierzających zatrudniać osoby o tego rodzaju dysfunkcjach, w formie np. zwiększenia kwot dofinansowania do wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnością.

W powiecie grudziądzkim nie funkcjonuje zakład aktywności zawodowej. Uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej na ogół nie są wystarczająco przygotowani zawodowo, aby po opuszczeniu warsztatu terapii zajęciowej z sukcesem podjąć i utrzymać zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Zakład aktywności zawodowej jest pośrednim etapem w rehabilitacji społecznej i zawodowej osoby z niepełnosprawnością pomiędzy warsztatem terapii zajęciowej i otartym rynkiem pracy, w szczególności na tych terenach gdzie są problemy ze znalezieniem zatrudnienia w warunkach chronionych.

2.3 Korzystanie przez osoby z niepełnosprawnością zamieszkujące na terenie Powiatu Grudziądzkiego z pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Osoby korzystające z usług pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością muszą także spełniać podstawowy warunek dotyczący kryterium dochodowego. Na podstawie danych zawartych w poniższej tabeli można stwierdzić, że niepełnosprawność jest jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej w powiecie grudziądzkim w latach 2019 - 2021.

Tabela nr 9. Łączna liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019 - 2021 w gminach Powiatu Grudziądzkiego z podziałem na przyczyny udzielania pomocy

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin		
	2019	2020	2021
Ubóstwo	980	857	761
Sieroctwo	4	4	3

Bezdomność	13	20	17
Bezrobocie	947	818	1067
Niepełnosprawność	341	309	365
Długotrwała lub ciężka choroba	563	494	583
Przemoc w rodzinie	24	24	10
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	1	3	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	288	255	291
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	122	96	106
Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy...	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15	15	16
Alkoholizm lub narkomania	66	79	71
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	26	16	14
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grucie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzynie Chełmińskim, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rogóźnie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą

Dane statystyczne pozwalają stwierdzić, że niepełnosprawność jest jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego.

Identyfikacji osób z niepełnosprawnościami można dokonać analizując wypłacane zasiłki pielęgnacyjne w ramach świadczeń rodzinnych przez ośrodki pomocy społecznej. Świadczenie takie przysługuje na niepełnosprawne dziecko, osobie niepełnosprawnej powyżej 16. roku życia, legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia, a także osobie, która ukończyła 75 lat.

Tabela nr 10 Liczba mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego, pobierających zasiłek pielęgnacyjny w latach 2019 - 2021

Wartość	2019	2020	2021
Liczba osób, którym wypłacano zasiłek pielęgnacyjny, w tym:	1154	1267	1372
- niepełnosprawnych dzieci	387	375	437
- osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16. roku życia z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności	379	431	445
- osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16. roku życia z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	309	417	446
- osób, które ukończyły 75 lat	79	44	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grucie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzynie Chełmińskim, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rogóźnie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą

W roku 2021 wypłacano świadczenia pielęgnacyjne 437 osobom zaliczonym do znacznego stopnia niepełnosprawności. Jest to stosunkowo duża liczba osób, jak wskazuje orzeczony stopień niepełnosprawności, wymagających w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na potrzeby osób z niepełnosprawnością dotyczące wsparcia usługami asystenta osobistego. Natomiast opiekunowie osób z niepełnosprawnościami, zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, powinni zostać objęci opieką wytchnieniową.

3. Działania realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami mają takie same potrzeby życiowe jak osoby sprawne. Niepełnosprawność powoduje jednak szereg utrudnień w normalnym funkcjonowaniu w życiu osobistym, zawodowym i społecznym. Osoby z niepełnosprawnościami mają różne dodatkowe potrzeby wynikające z ich niepełnosprawności. Potrzeby te występują w zakresie zdrowotnym, psychologicznym, zawodowym i społecznym. Dla zaspokojenia tych dodatkowych potrzeb niezbędna jest rehabilitacja, dzięki której osoba z niepełnosprawnością może otrzymać warunki do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania w swoim środowisku społecznym i zawodowym oraz uzyskania odpowiedniego rozwoju osobistego i właściwej jakości życia. Można więc stwierdzić, że jest to proces stwarzania lub przywracania do sytuacji życiowej uważanej za normalną dla człowieka żyjącego w określonej społeczności.

Podstawowym aktem prawnym w Polsce dotyczącym rehabilitacji tych osób jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wraz z aktami wykonawczymi. W ustawie przyjęto następującą definicję rehabilitacji osób niepełnosprawnych: rehabilitacja jest to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Powiaty realizują zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W Powiecie Grudziądzkim zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej – Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu.

Powiaty otrzymują środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Biorąc pod uwagę fakt, że wspieranie osób niepełnosprawnych jest zadaniem własnym powiatu, działania podejmowane na rzecz tych osób powinny być również finansowane ze środków własnych pochodzących z budżetu powiatu oraz innych dostępnych źródeł finansowania, np. innych funduszy krajowych, budżetu państwa, funduszy Unii Europejskiej.

3.1 Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami samodzielność, a realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami, a także kształtowanie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych. W ramach rehabilitacji społecznej mieszkańcy Powiatu Grudziądzkiego w okresie ostatnich trzech lat korzystali przede wszystkim z dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz do likwidacji barier funkcjonalnych.

Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym jest podobną formą do pobytu sanatoryjnego, jednak nie jest świadczeniem zdrowotnym. Ma wspomagać rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami. Polega na zorganizowanej, aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Jego program powinien zawierać elementy rehabilitacji odpowiedniej do rodzaju schorzeń oraz obejmować zajęcia kulturalno - oświatowe, sportowo - rekreacyjne oraz inne wynikające ze specjalistycznego charakteru turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych. Ta forma rehabilitacji jest kierowana przede wszystkim do osób, które ze względu na orzeczony stopień i rodzaj niepełnosprawności mają ograniczoną możliwość realizacji kontaktów społecznych w codziennym funkcjonowaniu.

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy niezbędne osobie z niepełnosprawnością w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Przedmioty ortopedyczne przysługują bezpłatnie lub częściowo odpłatnie (w zależności od rodzaju przedmiotu) raz na 2, 3, 4 lub 5 lat. Do przedmiotów ortopedycznych zaliczamy

np. protezy kończyn górnych i dolnych, gorsety i kołnierze ortopedyczne, obuwie ortopedyczne, kule i laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, indywidualne przedmioty pionizujące itp. Środki pomocnicze to środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź też umożliwiają, funkcjonowanie osobie z niepełnosprawnością w środowisku społecznym. Należą do nich np. aparaty słuchowe, systemy wspomagające słuch, pieluchomajtki, materace przeciwoślizgowe, peruki, krtań elektroniczna itp.

Prawo do otrzymania określonego rodzaju przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego (bezpłatnie lub częściowo odpłatnie) mają osoby ubezpieczone oraz osoby pozostające na ich utrzymaniu. Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane są uprawnionemu na własność. Ponowne przyznanie zaopatrzenia może nastąpić po upływie okresu jego używalności, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconej przez lekarza w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Najczęściej dofinansowywane są zakupy rowerów rehabilitacyjnych stacjonarnych, rotorów, bieżni, materacy rehabilitacyjnych, stosownie do indywidualnych potrzeb wnioskodawców.

Osoby z niepełnosprawnościami na co dzień zmagają się z różnymi ograniczeniami m.in. w postaci barier architektonicznych, w komunikowaniu się lub technicznych.

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom z niepełnosprawnościami.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobom z niepełnosprawnościami swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie informacji.

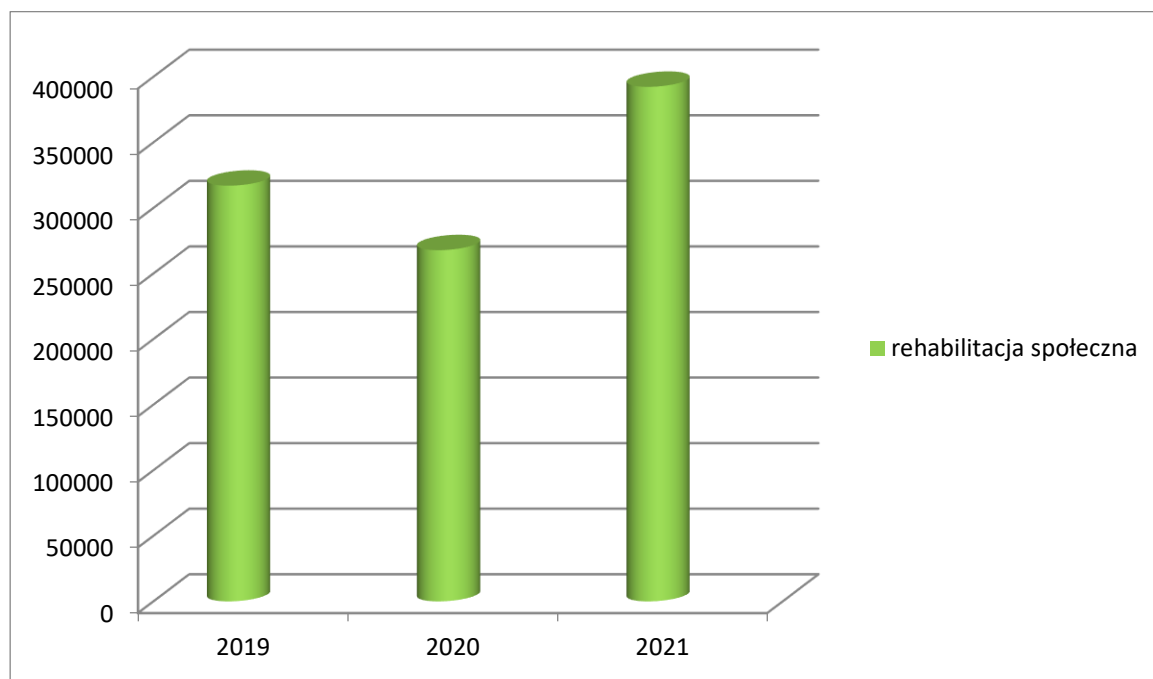
Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tych barier powinna powodować sprawniejsze działanie osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie.

Tabela nr 11 Struktura wydatkowanych środków PFRON z uwzględnieniem liczby udzielonych dofinansowań oraz kwot w latach 2019 – 2021 (nie uwzględniono dofinansowań dla WTZ)

Zadanie	Rok 2019		Rok 2020		Rok 2021	
	Zrealizowane wnioski	wypłacona kwota	zrealizowane wnioski	wypłacona kwota	zrealizowane wnioski	wypłacona kwota
Rehabilitacja społeczna						
Turnusy rehabilitacyjne	38	62 509,00	31	66 135,00	45	90 568,00
sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i pomocnicze	280	190 994,93	231	152 741,80	256	190 952,33
likwidacja barier	15	58 476,90	14	42 934,07	10	110 842,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

Wykres nr 4 Środki PFRON wydatkowane na rehabilitację społeczną w latach 2019 - 2021 (nie uwzględniono dofinansowań dla WTZ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

Jak widać na podstawie przedstawionych danych, dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych stanowi rokrocznie przeważającą wielkość wypłacanych środków PFRON w stosunku do pozostałych zadań realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych ze środków PFRON.

3.2 Rehabilitacja zawodowa oraz zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja zawodowa to rodzaj rehabilitacji polegający na przygotowaniu oraz wprowadzeniu osoby z niepełnosprawnością na rynek pracy. Ma na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Należy zwrócić uwagę, że praca zawodowa nie tylko daje środki finansowe, które zaspokajają potrzeby bytowe, lecz też wpływa na kształtowanie się psychiki, rozwój osobowości i bieg życia osób z niepełnosprawnością.

Ważną rolę wśród działań na rzecz zatrudnienia osób z niepełnosprawnością pełni pośrednictwo pracy. Osoby te wymagają indywidualnej formy pomocy w poszukiwaniu odpowiedniego zatrudnienia.

Dla osób z niepełnosprawnościami posiadających status poszukujący pracy, nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi rynku pracy i instrumenty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu, finansowane ze środków PFRON.

Tabela nr 12 Instrumenty adresowane do osób z niepełnosprawnościami oraz pracodawców

Adresaci pomocy	Formy pomocy
Pracodawcy zatrudniający osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności	<ul style="list-style-type: none"> - miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika - zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy - zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy- - zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy - zwolnienie z wpłat na PFRON - refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne
Osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zdolne do pracy, posiadające status bezrobotnego lub poszukującego pracy	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy) - możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż) - pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradztwo zawodowe)
osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej - dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego - refundacja składek ZUS

Źródło: strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu <https://grudziadz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnospawnych> (dostęp: 22.08.2022 r.)

W latach 2019 - 2021 Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu zrealizował następujące zadania w ramach rehabilitacji zawodowej ze środków PFRON na rzecz mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego:

- finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy, w tym staż.

Staż – oznacza nabywanie umiejętności praktycznych poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Tabela nr 13 Wydatki poniesione wg form wsparcia w ramach środków PRON przekazanych przez Powiat Grudziądzki dla PUP w Grudziądzu w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie	Rok	Limit środków	Wysokość wydatkowana	Liczba osób
Stypendia stażowe	2019	6 500,00	6 063,62	1
	2020	18 000,00	17 901,79	3
	2021	45 742,00	45 677,93	4

3.3 Programy realizowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Istotną rolę w realizacji zadań Powiatu Grudziądzkiego na rzecz osób z niepełnosprawnościami w minionych latach odgrywały programy adresowane do osób z niepełnosprawnościami, do których Powiat przystąpił w charakterze realizatora programu na obszarze swojego działania.

Program „Aktywny samorząd”

Głównym celem programu finansowanego ze środków PFRON jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością. Program w ostatnich latach podlegał drobnym zmianom dotyczącym głównie form wsparcia przewidzianych, jako możliwe do otrzymania w poszczególnych latach. W 2022 r. w ramach Modułu I i II Programu przewidziano następujące rodzaje wsparcia dla osób z określonymi niepełnosprawnościami:

Moduł I:

- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy,
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego,
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego lub skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na trzecim poziomie jakości,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Moduł II:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym obejmująca dofinansowanie w postaci opłaty za naukę (czesne), opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego, dodatku na pokrycie kosztów kształcenia.

Tabela nr 14 przedstawia dane statystyczne w zakresie liczby zrealizowanych wniosków osób

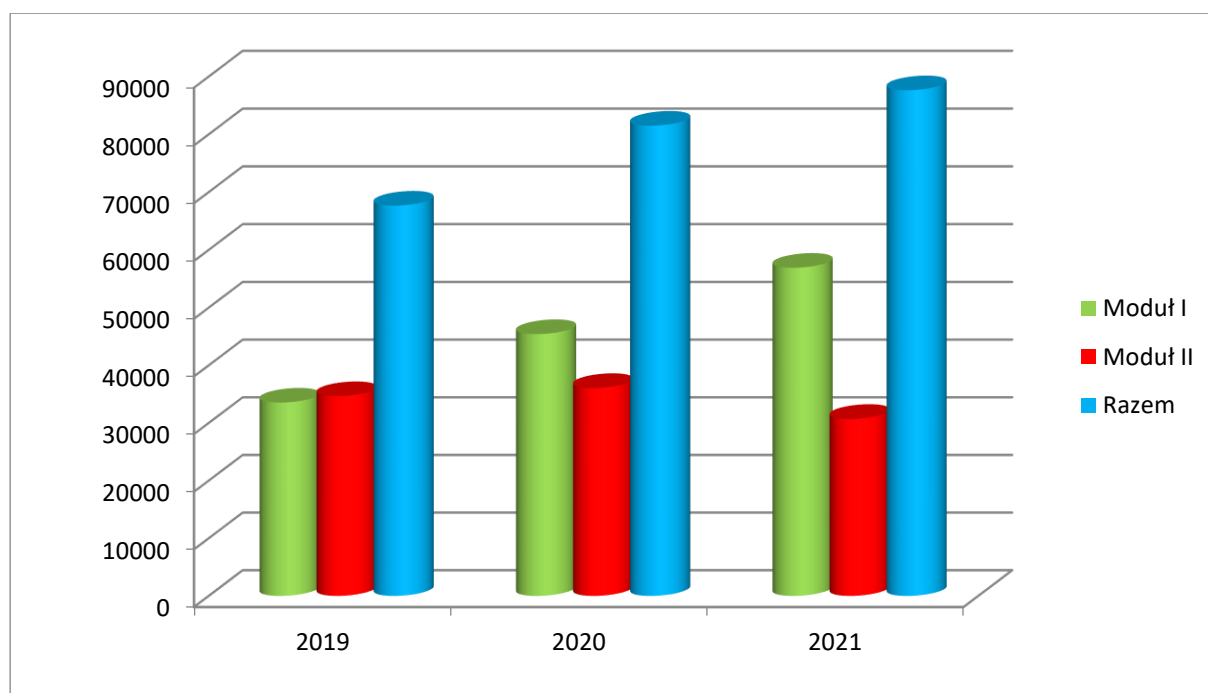
z niepełnosprawnościami zamieszkującymi w Powiecie Grudziądzkim i wysokości przyznanych dofinansowań.

Tabela nr 14 Liczba zrealizowanych wniosków oraz kwoty wypłaconych dofinansowań w Programie „Aktywny Samorząd” w latach 2019 – 2021

Rok	2019		2020		2021	
Liczba zrealizowanych wniosków	Wypłacona Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Wypłacona Kwota	Liczba zrealizowanych wniosków	Wypłacona Kwota	
Moduł I	9 33 545,08	7 45 428,27	10 56 914,10			
Moduł II	20 34 667,58	20 36 082,00	14 30 719,75			
Razem	29 68 212,66	27 81 510,27	24 87 633,85			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzku

Wykres nr 5 Liczba zrealizowanych wniosków oraz kwoty wypłaconych dofinansowań w Programie „Aktywny Samorząd” w latach 2019 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzku

„Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III”

Celem strategicznym Programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo lub społecznie. Celami szczegółowymi Programu są:

- zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami do urzędów, placówek edukacyjnych oraz środowiskowych domów pomocy społecznej,
- zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami w nowo tworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych,
- zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych dotyczących aktywizacji lub integracji osób z niepełnosprawnościami,
- zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami na terenach powiatów pozbawionych tych placówek,
- zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

„Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III” jest programem adresowanym w zależności od rodzaju zadania do jednostek samorządu terytorialnego, placówek edukacyjnych, środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej.

Samorząd powiatowy realizując program jest jego realizatorem, oceniając, rozliczając i monitorując efekty założone do osiągnięcia w poszczególnych projektach lub może być także beneficjentem Programu, jeżeli wsparcie dotyczy projektów własnych powiatu.

W ramach Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III (PWRMR III) w 2019 r. dofinansowano ze środków PFRON budowę windy osobowej w Szkole Podstawowej w Łasinie. W 2020 r. dofinansowano budowę pochylni dla osób niepełnosprawnych przy budynku Szkoły Podstawowej w Dusocinie, natomiast w 2021 r. dofinansowano remont wewnętrznych pomieszczeń w budynku Warsztatu Terapii Zajęciowej w Grucie oraz dofinansowano adaptację pomieszczenia na łazienkę dostosowaną do potrzeb niepełnosprawnych uczniów w Szkole Podstawowej w Radzynie Chełmińskim. Pozostałe środki na realizację poszczególnych projektów pochodziły z budżetów projektodawców. Wysokość pozyskanych przez Powiat Grudziądzki środków w ramach Programu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 15 Realizacja Programu Wyrównywania Różnic Między Regionami III w Powiecie Grudziądzkim w latach 2019 - 2021

Rok	2019	2020	2021
Liczba projektów	1	1	2
Wartość całkowita projektu/ów	64 972,90	53 505,00	76 000,00
Kwota dofinansowania ze środków PFRON	31 256,45	29 427,75	49 300,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

W 2019 r. Powiat Grudziądzki pozyskał dodatkowo środki na własny projekt polegający na dostawie i montażu windy osobowej w Starostwie Powiatowym w Grudziądzku.

4. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim

Powiat Grudziądzki wykonuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami w szczególności poprzez swoją jednostkę organizacyjną - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzku. Niektóre zadania publiczne o zasięgu ponadgminnym związane ze wsparciem osób z niepełnosprawnościami wykonuje przy pomocy Starostwa Powiatowego w Grudziądzku.

Istotne wsparcie w realizacji zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami stanowi Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych składa się z 5 osób. Powoływana jest spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych, ale także przedstawicieli władz samorządowych. Kadencja jej trwa cztery lata. Rada jest organem opiniodawczo-doradczym działającym przy Staroście.

Do zakresu działania Rady należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, a także realizacji praw osób z niepełnosprawnościami,
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami,
- ocena realizacji programów.

4.1 Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom z niepełnosprawnościami niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja powyższego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
  - psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcia pracy.
- Każdy z uczestników i uczestniczek warsztatu realizuje terapię na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji. W ramach indywidualnego programu rehabilitacji uczestnik warsztatu może brać udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych u pracodawcy, w tym w spółdzielni socjalnej, w wymiarze do 15 godzin tygodniowo, przez okres do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy.

Na terenie Powiatu Grudziądzkiego funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej: Warsztat

Terapii Zajęciowej w Łasinie prowadzony przez Fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych” z siedzibą przy ul. Dworcowej 2, 86-320 Łasin, dla 49 uczestników oraz Warsztat Terapii Zajęciowej w Grucie, prowadzony przez Stowarzyszenie „Uśmiech” z siedzibą w Grucie 1, 86 - 330 Mełno, dla 20 uczestników.

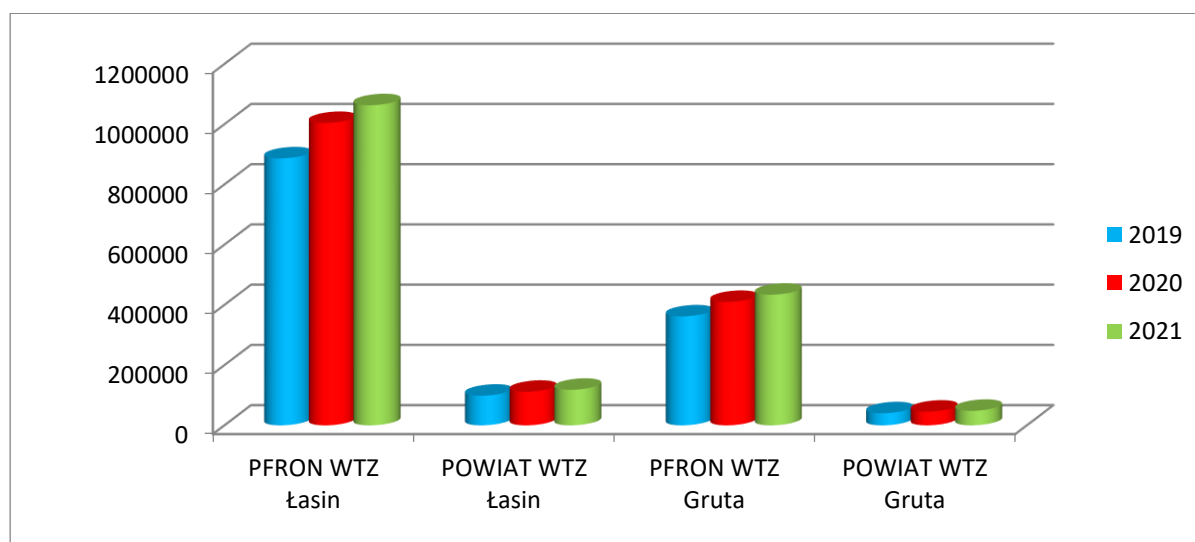
Działalność warsztatu terapii zajęciowej jest współfinansowana ze środków PFRON (maksymalny poziom dofinansowania wynosi 90% rodzajów kosztów działania warsztatu określonych w przepisach prawa) oraz ze środków samorządu powiatowego lub z innych źródeł. Koszty działalności warsztat są finansowane ze środków samorządu powiatowego w wysokości co najmniej 10% tych kosztów. Poniższa tabela oraz wykres przedstawiają strukturę oraz wysokość poniesionych kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej na terenie powiatu w latach 2019 - 2021.

Tabela nr 16 Dofinansowanie działalności WTZ działających na terenie Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 - 2021

ROK	WTZ Łasin		WTZ Gruta	
	Środki			
	PFRON	Powiat	PFRON	Powiat
2019	886 566,03	98 505,49	361 920,00	40 213,20
2020	1 004 120,80	111 589,00	409 920,00	45 546,60
2021	1 062 988,18	118 090,06	433 920,00	48 213,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

Wykres nr 6 Dofinansowanie działalności WTZ działających na terenie Powiatu Grudziądzkiego w latach 2019 - 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

Na podstawie powyższych danych zaobserwować można stały niewielki wzrost sumy

środków PFRON przeznaczanych na działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Powiecie. Ilość przyznawanych środków jest wprost proporcjonalna do ilości uczestników WTZ, stąd wyraźna różnica w wielkości przekazywanych dofinansowań na poszczególne Warsztaty. Ponadto, Powiat Grudziądzki dofinansowuje rehabilitację osób z niepełnosprawnościami będących mieszkańcami Powiatu Grudziądzkiego, uczestniczących w Warsztacie Terapii Zajęciowej na terenie miasta Grudziądza. W latach 2019 – 2021 była to grupa od 6 do 8 osób, gdzie dofinansowanie ze środków Powiatu wyniosło odpowiednio 15 538,15 zł w 2019 r., 16 194,58 zł w roku 2020 i 14 899,92 zł w roku 2021.

4.2 Instytucje, organizacje pozarządowe i inne jednostki działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Powiecie Grudziądzkim

Na terenie Powiatu Grudziądzkiego funkcjonują instytucje i organizacje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz podejmowane są działania, których głównym celem jest wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w codziennej egzystencji. Należą do nich m.in.:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie,
- Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzynie Chełmińskim,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grucie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rogóźnie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasinie z siedzibą w Jankowicach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu nad Osą,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Dąbrówce Królewskiej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grudziądzu,
- Victus sp. z o.o. z siedzibą w Łasinie (przedsiębiorstwo społeczne),
- Spółdzielnia Socjalna Perspektywa z siedzibą w Łasinie,
- Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”,
- Stowarzyszenie „Uśmiech”,
- Stowarzyszenie „ Promyk”
- Stowarzyszenie „ Pro Publico Bono”,
- Stowarzyszenie Międzygminne Porozumienie Samorządowe MPS,
- inne organizacje pozarządowe.

5. Analiza SWOT

W Programie Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022 - 2030 zastosowano analizę SWOT jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dla sfery rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami.

MOCNE STRONY

1. Bieżąca realizacja zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami finansowanych ze środków PFRON.
2. Aktywna działalność PUP w Grudziądzu na rzecz aktywizacji i zatrudniania osób z niepełnosprawnością.
3. Istniejąca infrastruktura działająca na rzecz osób z niepełnosprawnościami: WTZ-y, ŚDS-y, przedsiębiorstwa społeczne.
4. Doświadczenie zawodowe i zaangażowanie kadry realizującej zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

SŁABE STRONY

1. Bariery transportowe, architektoniczne, urbanistyczne, w komunikowaniu się oraz techniczne utrudniające pełen udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym.
2. Niewystarczająca ilość mieszkań chronionych dla osób z niepełnosprawnością na terenie powiatu przygotowujących ich mieszkańców do samodzielnego życia w społeczeństwie.
3. Niska aktywność osób bezrobotnych z niepełnosprawnością na rynku pracy.
4. Niewystarczające środki finansowe przeznaczane na wspieranie osób z niepełnosprawnością.
5. Mała liczba organizacji pozarządowych aktywnie działających na rzecz wspierania osób z niepełnosprawnością.

SZANSE

1. Rozwój społeczeństwa informacyjnego; dostęp mieszkańców do informacji, wiedzy, zatrudnienia.
2. Rozwój form środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnością.
3. Możliwości pozyskiwania funduszy krajowych i pochodzących z Unii Europejskiej na cele związane ze wsparciem, rehabilitacją i aktywizacją osób z niepełnosprawnościami.
4. Zmiany zachodzące w społeczeństwie w sposobie postrzegania osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i na rynku pracy.
5. Uregulowane przepisami prawa obowiązki podmiotów publicznych w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

ZAGROŻENIA

1. Wzrost uzależnienia osób z niepełnosprawnością od świadczeń socjalnych.
2. Braki kadrowe instytucji udzielających wsparcia oraz wypalenie zawodowe ich pracowników.
3. Niedostateczny rozwój form środowiskowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami przyczyną niskiej aktywności społecznej oraz zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
4. Brak wystarczającej aktywności organizacji pozarządowych w realizacji zadań na rzecz osób

z niepełnosprawnościami.

5. Bariery w pozyskiwaniu środków finansowych na działania związane ze wsparciem, rehabilitacją i aktywizacją osób z niepełnosprawnościami.

6.Cel główny, cele szczegółowe Programu

CEL GŁÓWNY: WZROST JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI ZAMIESZKUJĄCYCH W POWIECIE GRUDZIĄDZKIM POPRZEZ PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZMIERZAJĄCYCH DO ZAPEWNIENIENIA TYM OSOBOM WARUNKÓW DO CZYNNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM

I.OBSZAR DZIAŁANIA : REHABILITACJA SPOŁECZNA

Planowane efekty:

- zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- powstanie zintegrowanego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnością,
- zwiększenie aktywności społecznej osób z niepełnosprawnością.

1.Cel szczegółowy: Likwidacja barier dająca możliwość równoprawnego uczestnictwa osobom niepełnosprawnym w życiu społecznym

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
1.Likwidacja barier w obiektach użyteczności publicznej, dla której organem założycielskim jest powiat	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu	- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery
2.Dostosowanie mieszkań do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami – likwidacja barier architektonicznych i technicznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu	- liczba osób, którym dofinansowano likwidację barier
3.Likwidacja barier transportowych – usługi transportowe, usługi indywidualne np. typu door-to-door	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu	- liczba osób korzystających z usług transportowych
4.Realizacja programów/projektów dofinansowywanych ze środków zewnętrznych, w tym, PFRON,EFS	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,	- liczba realizowanych projektów

	organizacje pozarządowe	
--	-------------------------	--

Termin realizacji: ciągły

2.Cel szczegółowy: Wzmocnienie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
<p>1.Kształtowanie postaw prospołecznych sprzyjających kreowaniu środowiska przyjaznego osobom z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania informacyjno-edukacyjne, których celem jest zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z niepełnosprawnością, - prowadzenie poradnictwa, doradztwa na temat potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnościami, - prezentacja osiągnięć artystycznych, sportowych, naukowych, zawodowych osób z niepełnosprawnościami, - wspierania wolontariatu i realizowania praktyk w instytucjach pomocy i integracji społecznej 	<p>Starostwo Powiatowe w Grudziądzu,</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,</p> <p>organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych materiałów informacyjnych, - liczba zorganizowanych imprez, - liczba udzielonych porad
<p>2.Stwarzanie możliwości aktywnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym, sporcie, rekreacji i turystyce, w szczególności poprzez dofinansowywanie organizacjom pozarządowym przedsięwzięć z zakresu</p>	<p>Starostwo Powiatowe w Grudziądzu,</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,</p> <p>organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dofinansowanych przedsięwzięć

kultury, sportu, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami		
---	--	--

Termin realizacji: ciągły

3.Cel szczegółowy: Rozwój specjalistycznych usług w środowisku zamieszkania osób z niepełnosprawnościami

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
1. Świadczenie usług w ramach istniejących placówek reintegracji społeczno-zawodowej : warsztatów terapii zajęciowej	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, organizacje pozarządowe, warsztaty terapii zajęciowej	- liczba funkcjonujących placówek
2. Tworzenie nowych placówek reintegracji społeczno-zawodowej oraz placówek wsparcia dla osób niepełnosprawnych, w szczególności: - utworzenie zakładu aktywności zawodowej	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, organizacje pozarządowe.	- liczba utworzonych placówek
3. Świadczenie usług opieki wytchnieniowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	- liczba osób objętych usługami opieki wytchnieniowej
4. Świadczenie usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych usługami asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami

Termin realizacji: Działania nr 1, 3, 4 - ciągły

Termin realizacji: Działanie nr 2 – 2023 - 2030 rok

4.Cel szczegółowy: Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających integracji osób z niepełnosprawnościami i realizacji ich potrzeb

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
<p>1.Zwiększanie integracji osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym, w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> -organizację imprez integracyjnych, - organizację konferencji, - promowanie działalności osób z niepełnosprawnościami np. w ramach organizowanych wystaw prac artystycznych. 	<p>Starostwo Powiatowe w Grudziądzu,</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,</p> <p>organizacje pozarządowe,</p> <p>warsztaty terapii zajęciowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, - liczba zorganizowanych konferencji, - liczba zorganizowanych wystaw
<p>2.Włączanie się w kampanie i inne przedsięwzięcia o zasięgu wojewódzkim, krajowym, mające na celu kształtowanie postaw społecznych sprzyjających integracji osób z niepełnosprawnościami i realizacji ich potrzeb, zgodnie z ogłaszanymi programami przez agendy rządowe, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Unię Europejską</p>	<p>Starostwo Powiatowe w Grudziądzu,</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu,</p> <p>Ośrodki Pomocy Społecznej,</p> <p>organizacje pozarządowe,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych inicjatyw

Termin realizacji: ciągły

II.OBSZAR DZIAŁANIA : REHABILITACJA ZAWODOWA I ZATRUDNIANIE

Planowane efekty:

- umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami, w szczególności zaliczonym do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, zdobycia odpowiedniego zatrudnienia,
- zwiększenie efektywności zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami,

Cel szczegółowy: Wzmacnianie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
1. Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami przy zastosowaniu usług i instrumentów rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu	- liczba osób bezrobotnych korzystających z usług i instrumentów rynku pracy, - w tym: liczba osób, które podjęły pracę w wyniku aktywizacji, - liczba osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu korzystających z usług i instrumentów rynku pracy, - w tym: liczba osób, które podjęły pracę w wyniku aktywizacji,
2. Promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu	- liczba podjętych działań
3. Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne	Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu	- liczba osób, które otrzymały pomoc na podjęcie działalności gospodarczej, - kwota udzielonego dofinansowania
4. Realizacja programów i projektów aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne ze środków krajowych i unijnych	Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu, organizacje pozarządowe	- liczba realizowanych programów/projektów, - liczba osób objętych wsparciem

Termin realizacji: ciągły

III.OBSZAR DZIAŁANIA: PRZESTRZEGANIE PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Planowane efekty:

- zmniejszenie poczucia izolacji społecznej osób z niepełnosprawnościami w społeczności

lokalnej oraz wzmocnienie poczucia więzi ze środowiskiem lokalnym,

- zwiększenie wiedzy wśród mieszkańców Powiatu Grudziądzkiego na temat problemów osób z niepełnosprawnościami oraz przysługujących tym osobom prawach,
- zaktywizowanie instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, pracodawców i innych podmiotów do podejmowania działań w zakresie przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami.

1.Cel szczegółowy: Zwiększenie wiedzy społeczności powiatu na temat praw osób z niepełnosprawnościami

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
1.Opracowanie, publikacja i rozpowszechnianie informacji na temat praw osób z niepełnosprawnościami	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, organizacje pozarządowe	- liczba opracowanych materiałów informacyjnych
2.Organizacja szkoleń dla przedstawicieli różnych grup zawodowych, w tym kadry realizującej zadania z zakresu szeroko rozumianej pomocy osobom z niepełnosprawnościami	Starostwo Powiatowe w Grudziądzu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, organizacje pozarządowe	- liczba zorganizowanych szkoleń, -liczba osób biorących udział w szkoleniach

Termin realizacji: ciągły

2.Cel szczegółowy: Zwiększenie wiedzy osób z niepełnosprawnościami na temat praw i uprawnień

Działania, realizatorzy, wskaźniki		
Działanie	Realizator	Wskaźniki
1.Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób z niepełnosprawnościami na temat praw i uprawnień	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, organizacje pozarządowe	- liczba udzielonych porad

Termin realizacji: ciągły

7. Źródła finansowania Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu samorządu terytorialnego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Europejskiego Funduszu Społecznego, budżetu wojewody, budżetu państwa oraz ze środków pozostałych podmiotów działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

8. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring programu będzie polegał na systematycznym zbieraniu i analizowaniu pod względem jakościowym i ilościowym informacji dotyczących wykonywania zadań określonych w programie od podmiotów zaangażowanych w jego realizację oraz ocenie skuteczności działań określonych w Programie przy jednoczesnym dokonywaniu ich zmian.

Działania monitoringu:

- bieżące gromadzenie danych statystycznych oraz informacji dotyczących realizacji Programu,
- analiza danych i informacji,
- ocena stopnia wykonywania przyjętych założeń,
- analiza przyczyn rozbieżności między założeniami, a stanem faktycznym oraz identyfikacja sfer wymagających zmiany,
- proponowanie działań naprawczych i planowanie ewentualnych zmian w programie oraz wdrażanie zmodyfikowanych zadań,
- sporządzenie oceny realizacji programu.

W oparciu o zebrane dane dokonywana będzie również ewaluacja Programu. Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, skuteczność i efektywność Programu oraz wskazywanie zmian na przyszłość.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych mierników oraz odpowiedź na następujące pytania:

- 1) Czy Program stwarza możliwość postępu w zakresie rozwoju działań na rzecz osób z niepełnosprawnością w Powiecie Grudziądzkim?
- 2) Czy zagwarantowano wystarczające środki finansowe na realizację zadań zgodnie z Programem?
- 3) Czy współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami w ramach Programu stwarza właściwe warunki do współdziałania w zakresie rozwoju działań na rzecz osób niepełnosprawnością?
- 4) Jakie zadania były realizowane, a jakie należałoby zmienić i dlaczego?
- 5) W jakim stopniu warunki bazowe, wyposażenie, realizacja zadań, gwarantują realizację założonych celów w Programie?

Corocznie dane dotyczące zrealizowanych działań będą zbierane od realizatorów działań. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu będzie przedkładało sprawozdanie z realizacji Programu Radzie Powiatu Grudziądzkiego wraz ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu.

9. Podsumowanie

Opracowanie programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021 - 2030 stanowi kolejny dokument strategiczny, który wskazuje konkretne działania, mające na celu poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami z terenu powiatu grudziądzkiego. Program wyznacza kierunki powiatowej polityki w obszarze życia osób z niepełnosprawnościami. Skorelowane działania, podejmowane poprzez założenia programowe, w które włączone będą zarówno osoby z niepełnosprawnością, jak i instytucje działające na rzecz poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami, mogą korzystnie wpłynąć na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej tych osób. Program powinien również przyczynić się do zanikania stereotypów na temat osób z niepełnosprawnością.

Przewodnicząca Rady

/-/ Marzena Dembek